

EL PAÍS

QUADERN.

UN PAÍS DE PARAULES

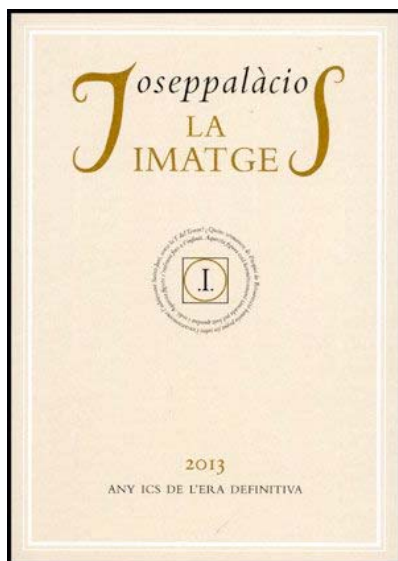
L'univers dens de l'alfabet

Un doble volum recull una bona part de la producció de Josep Palàcios

FRANCESC CALAFAT | 25 SEP 2013 - 20:29 CET

2

Archivado en: Literatura catalana UV Opinión Valencia Universidad Comunidad Valenciana Literatura Lengua Libros España Cultura

Coberta del volum.

La publicació de *La imatge* en dos volums és, sense cap mena de dubte, tot un esdeveniment en la vida literària en català. I ho és per dues raons. Primera, perquè per finalment recull una bona part de la producció de Josep Palàcios en una via comercial normal. L'autor, llevat d'alguna ocasió, s'ha mogut en els marges de món editorial, gelós de la seua imatge, ja que li cal controlar els seus papers fins al darrer detall i, a més, no li agrada molt, gens o poc la vida pública. Aquesta circumstància explica que l'emprenyen les entrevistes. Només n'ha concedit una, i ha estat precisament a Adolf Beltran, el coordinador del *Quadern*. La segona és que les obres reunides ací mostren una obra d'altura, d'una imaginació febril i freda alhora, una literatura que salta de la poesia i la narrativa a l'assaig i a l'aforisme. A primer colp d'ull sembla així, però l'escriptura de Josep Palàcios fuig de les regles, es nega a pagar aranzels innecessaris. Per això la seua literatura és un assetjament permanent a les "ortodòxies", siguen mentals o literàries. En aquest línia, els gèneres sovint s'integren sota un mateix impuls creatiu, i en aquest joc d'esfumadures té un paper clau la tipografia, com el lector

comprovarà en *El punt dins del moviment* i *El laberint i les nostres ombres en el mur*.

Un altre punt fort de la literatura de Josep Palàcios és la llengua, amerada de l'alé dels clàssics, però amb una obsessió de ser terriblement actual, perquè gestiona una prosa dúctil, precisa, però alhora ambivalent, amatent a tota mena de revolts i volantins estilístics a fi d'afaiçonar una prosa laberíntica, plena de jocs d'espill per a confegir un univers movedís, altament paradoxal.

Un moment dolç de la trajectòria de Palàcios van ser els anys vuitanta: començà la dècada amb un premi de la crítica per *Devastació a Tricomart* i la tancà el Premi Serra d'Or per *Alfabet*; enmig, el 1988, se li dedicà una exposició sobre la seua obra dispersa i diversa. Després d'un momentani cant de les sirenes, l'autor torna a l'ombra, a la publicació discreta de la seua obra. No era primera vegada que s'allunyava dels circuits literaris. De fet, l'autor de Sueca tingué una estrena fulgorant: a dènou anys guanyà el Premi València de poesia, i durant un quant temps s'esforçà per integrar-se en la roda de la literatura en català. Però ací comencen també els entrebancs. L'any 62 o 63 guanyà el premi d'assaig Gaetà Huguet dels Jocs Florals de València, i a Xile li premiaren un relats. Restaren inèdits, segurament l'extensió era curta i no arribaven al format de llibre. També col·labora a *Serra d'Or*, però sembla que alguns papers no li'ls publicaren o ho feren malament i amb retard. Totes aquestes circumstàncies, pensem, al costat d'altres motius més profunds, dugueren Palàcios a aparcar la seua vessant de literat i es dedicà a la traducció i, després, a l'edició. Potser tot això ens

La imatge

(Dos volums)

Josep Palàcios

Publicacions de la
Universitat de
València

València, 2013

271 i 281 pàgines

ajude a entendre el caràcter retret de l'autor i la seua obsessió per controlar totalment tots els passos de la impressió de les seues obres.

El dos volums que el lector té d'*Imatge* no són una obra completa, ja que fa poc publicà *Un / nu*; ofereixen, això sí, una tria acurada del que ha escrit i amb una ordenació que suposa la creació d'un llibre nou: la seua lectura fa pensar que l'escriptura de Josep Palàcios és un fer i refer progressiu, un joc d'imatges i espills que se substitueixen, es barregen, es confonen i se sobreposen per oferir una projecció última, és a dir, la *Imatge*, que avui els presentem. D'entrada, l'autor, llevat d'un poema, no salva res de la seua obra anterior als anys vuitanta. Fet que assenyala que la producció feta d'aleshores ençà és força diferent. Josep Palàcios ha dit i ha escrit que "una obra invalida l'anterior", però la confecció del nou llibre no queda del tot clara, perquè recupera la primera versió, amb retocs, d'*alfAbet* i d'*Ocells miralls*, tot i tenir una versió inèdita ampliada, segons tinc entès. Pel que fa al primer cas, me n'alegre, perquè eren trames sintètiques, fabulacions en estat pur. És clar que en la versió ampliada del 1989 guanya en complexitat i amplitud, però els relats encara mantenen tota la força originària: un univers descarnat, d'irisacions pertorbadores, de reverberacions paradoxals i projeccions simbòliques inquietants. A més dels esmentats, hi afegim un seguit de narracions de gran interès, com ara "Un concert barroc?", "Manuscrit per a una K", "La mar i la mirada" o l'inquietant "El pou i el pèndol", que gira al voltant del terror i la llibertat, o el desassossegador i impactant "Molí de Matada", on el narrador conta quan es va proposar seduir l'infant que va ser.

Pel que fa a la poesia, hi trobem dos textos de gran virtuosisme: *Devastació de Tricomart* i *Frontissa*, més acostat al que farà després. En *El punt dins del moviment*, *El laberint* i *Cops de dau* desenvolupa i eixampla les idees dels llibres anteriors: es mou a partir de l'aforisme i el text breu, integrats en un discurs més ampli, fa i desfà els límits dels gèneres per desplegar un món en expansió. Hi trobem un jo aclaparador, capficat en els deficiències de la identitat, de l'autoexploració, de la singularitat. En la voluntat de no deixar-se atrapar per camises de força de cap mena, de rebentar els límits de qualsevol tipus. Generalment el fil del discurs –em recorda de vegades la manera de cavil·lar dels personatges dels relats de Camus i fins i tot de Dostoievski– és racional, analític, però va més enllà per esculpir una visió excèntrica, esbiaixada, i acabar pintant, al capdavant, un món caòtic, destructiu. És un món desolador, conduït per la digressió i el joc, tot i que sense la vitalitat i la joia de viure de Sterne, un dels referents de Josep Palàcios. Dins d'aquesta perspectiva, s'adeqüen com un guant el sarcasme, la paròdia –que no vol dir només destrucció; és ironia però també reflexió i matisos–, els lligams de la realitat i de la literatura i la ficcionalització de la vida, etc. Tot plegat, l'obra de l'escriptor de Sueca és d'una qualitat extraordinària i amb força al·licients per als lectors que es vulguen deixar endur pels passos de ball que l'autor els proposa. Joan Francesc Mira va dir que Josep Palàcios era el millor. Jo no ho sé. En tot cas, és un dels grans.